Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De Vulpibus Simsonaeis Ex Jud. XV.4

Gebhardi, Brandanus Heinrich
Taege, Gottfried

Gryphiswaldiae, 1718

VD18 11425202

Cap. I. Oftendit vocem [...] vulpem notare, non manipulum straminis

urn:nbn:de:bsz:31-130372

Visual Library

עמי:

QVam infeliciter qvidam hodie allaborent vocibus biblicis novos sensus imponere præter Scripturæ suffragia, volupe est ostendere, instituta disqvisitione de vero sensu vocis SCHUAL. Eum enim qvidam pervertere hodie summa ope annituntur. Qvæstio autem est de Jud. XV. 4. *Et cepit Simson trecentas Schualim acceptisqve facibus caudam caudæ obvertit, facem interposuit, & ita agris immisit eas.* Qvidam ex observatoribus Hallensibus per *Schual* intelligit *manipulum straminis* hoc sensu: *Cepit Simson trecentos manipulos straminis positaqve inter extremitates cujusqve sibi obversas face, conjecit eos in agros Philistæorum. Tom. VIII. obs. 14.* Alius itidem ἀνώνυμος Autor per *Schual* vult designari *manipulorum struem* Considerabimus utriusqve rationes paucissimis. Deus autem regat cœpta nostra suo S. Spritu

CAP. I.

Ostendit vocem שועל *vulpem* notare, non *manipulum straminis.*

THES. I.

Qva sit significatio vocis שועל *in Jud. XV. 3. ex usu ejus per scripturam vulgato certissime perspicitur. Cum enim multarum vocum in scriptu-*

ra occurrentium radices sint deperditæ, nullum est certius significationis indicium, qvam qvod ex usu sumitur.

ANTITH.

Ignorata radice vocis שועל, de vera significatione ejus vix qvicqvam certi affirmare possumus.

Prob. I.

Nam præter commune effatum Philologorum ratio ipsa dictat, primitiva suis non materiale tantum; sed ipsum qvoqve formale seu significationem impertire. §. 3.

Resp. Inde minime deduci potest nos non posse certos esse de significatu vocis שועל. Qvod si semel tantum occurreret vox hæc in scripturis, fateor, dubiam ex hac ratione fieri posse ejus significationem. At enim vero, præter hunc locum sexies alibi reperitur, & semper sensu ἀλώπηκος ut verterunt LXX. Interpretes antiqvissimi. Qvod si derivatum non materiale tantum, sed & formale trahit a radice sua, ex sensu vocis שועל, qvi adhuc in sacris usitatus, conjectura capienda est de sensu radicis. Qvanqvam enim ea hodie deperdita est, tamen eam, cum adhuc apud Hebræos esset usitata, talem tenuisse notionem persvasus sum, qvæ ad describendam naturam & proprietatem vulpis satis fuerit apta. Dn. Bochartus a tussiendo nomen gerere asserit, qvod tussi valde obnoxium animal est, ex radice Arabica שעל *tussivit*. Multæ sunt voces in sacris, qvarum radices dudum sunt deperditæ. Qvod si ignorata radice vocis non possumus certi esse de ejus sensu, qvot non vocum significatus in dubium vocabitur? Voces בג *cibus*, בד *linum*, בוץ *byssus*, בית *domus*, בשר *caro* radices suas non habent superstites; at qvis de ipsarum significatu in Scripturis recepto hactenus unqvam dubitavit? Certe non tam radix, qvam usus vocis sensum indicat.

2. Neqve

2. Neqve deperdita radix ex lingva cognata restitui potest, nam 1. incertum, an radix debeat poni διγράμματος, an τριγράμματος 2. Non constat, an ex lingva Chaldaica, Syriaca, Arabica aut alia qvapiam significatio amissa sit repetenda. 3. Dubium manet, qvænam inter diversa radicis significata sit formalis & originaria. §. 5.

Resp. Qvis sensus radicis deperditæ fuerit, de eo cum ex derivatis, tum ex lingvis cognatis fieri judicium potest. Neqve est, 1. Qvod qvis hic nobis objiciat Dn. Casp. Neumanni inventum de verborum & vocum seminibus διγραμματοις. Id enim, cum omni fundamento careat, antiqvissimam sententiam, reliqvarum lingvarum omnium suffragio comprobatam, de radice trilitera minime potest convellere. Qvæ ipsum ratio certum reddere potest, eum, qvem seminibus suis ponit, verum esse ac genuinum sensum? Scriptura unicum principium est cognoscendi vocum Hebræarum significationem. At semina illa in Scriptura non exstant; Radices triliteræ exstant, suos determinatos sensus habentes. Eas Dn. Neumannus dissolvit in duo זרעים semina, atqve illis deinde seminibus imponit sensum, qvem ipse finxit, sine Scripturæ suffragio. Datum deinde seminibus sensum in derivata dividit, atqve ex iiis emphasin & vim eorum determinat. Qvid in hoc humano invento potest esse certitudinis? 2. Collatio aliarum lingvarum Orientalium multum affundit lucis dictionibus, qvarum significatio in Scriptura dubia est. In voce שרעף ea collatione non est opus, qvid enim ipsi insit sensus, ex aliis Scripturæ locis plenissime constat. §. 4. Unam esse cujusqve radicis significationem originariam & formalem, de qva omnia derivata participent, incerta hypothesis est, & Scripturæ usui plane contraria. Nam in sacro Hebræo Codice, qvi solus debet esse fons Lexicorum & Grammaticarum unicus, multæ reperiuntur radices diversarum significationum. Ea, qvæ in radicibus diversitas significatus est, diffunditur qvoqve in derivata. Cum itaqve Scriptura nobis exhibeat radices diversissima significantes, qvæ temeritas est, unam omnibus originariam significationem ponere velle, ex cujus indole tum conjugationes, tum derivata cœte-

ra aliqvid trahant. Annon simplicius est, eos radicibus relinqvere significatus primos, qvos ipsis inesse docet Scriptura, qvam sub unum inventum sensum omnia derivata obtorto collo rapere velle? Certe nihil est, qvod magis fastidiunt pleraqve derivata, qvam familiaritatem significationis suæ primæ radici falso assignatæ. Evolvat qvis Lexicon Castelli, mirabitur, qvanta sit unius radicis significatuum diversitas. Qvod si hypothesis de uno qvodam universali radicis sensu amplectenda est, necesse est, omnibus omnium lingvarum radicibus unum formalem esse significatum, ad qvam diversi illi sensus possint revocari. At hoc videtur plane esse *ἐκ τῶν ἀδυνάτων*. Periculum fiat in radice שעל. Ea *fodiendi* aut *curvandi* significatum videtur gessisse in Hebræo, cum adhuc esset usitata, ut conjicere est ex derivatis adhuc exstantibus. Ab eo sensu autem longe abit sensus, qvem gerit in reliqvis lingvis Orientalibus. In Syriaca lingva notat *superbivit*. In Æthiop. *tussivit*. In Samar. *defluxit*. In Arab. prædominantur hi significatus, *incendit*, *diffudit*, *laboravit*. Testantur filiæ, Hebræum שעל tam diversos gessisse sensus, cum mater adhuc esset salva. Eum vero dari mihi velim; qvi hos tam diversos significatus sub aliqvem communem conceptum cogat. Dividat hinc D. Neumannus שעל in in duo semina שע & על & dicat nobis, qvalem nam sensum habeat semen utrumqve, cujus indoles in filias & derivata diffundatur, idqve ex infallibili indicio Scripturæ, magnam ipsi debebimus gratiam. Apparet autem ex dictis in inveniendo vocis Biblicæ sensu usum qvam maxime spectandum esse, non originem vocis.

3. Omnino usus consulendus est, at non tamen seorsim. Ad verum genuinum & adaqvatum vocis significatum eruendum ortus & usus simul reqviruntur. §. 4.

Resp. Optime, si adest vocis origo. Si autem radix non amplius est in usu, is genuinus erit vocis sensus, qvam ipsi inesse Scriptura in aliis exemplis indicat. Qvis dubitat genuinam significationem vocis בח esse *fortitudo*, לב *cor*, אמ *mater*, etsi radi-

ces

ces jamdudum periere? At unde hoc constat? Annon ex eo, qvod Scriptura eum sensum in aliis locis indicat? Si radicis defectus dubiam facit vocum Hebræarum significantiam, in qvamplurimis locis Hebræi Codicis nullam habebimus certitudinem.

4. Inter Criticos nondum convenit, qva via ad verum vocum Hebræarum sensum pervenire qveamus. Alii recurrunt ad lingvam Chaldaicam, Syriacam, Arabicam, Hebræa filias. Alii apud Rabbinos, alii apud LXX. Interpretes præsidium qværunt. Hinc est illa significationum in Lexicis multitudo, uti recte censent Autores πολυμαθέσαροι du Journal des Scavans Anno 1703. p. 1030.

Resp. Si ita censent allegati Autores de omnibus promiscue vocibus Hebraicis, minus recte censent. Qvam plurimarum enim sensus in Scriptura planus est, exemplorum confirmatus inductione. Qvod attinet voces ἅπαξ λεγομένας, recurrendum est ad lingvas alias, ad Rabbinos & LXX, qvæ subsidia minime sibi sunt opponenda, ut videntur facere Autores du Journal, sed amice subjungenda. Hæc via est perveniendi ad vocis sensum. Primo consulendus est Scripturæ usus, hinc enim aperit sese radicis significatio; Si is deficit, radicis qvoqve sensus in Hebræo ignoratur; Hinc ad consulenda Rabbinorum scholia, ad conferendum Targum & LXX. viralem versionem deveniendum. Omnes boni Critici hunc ordinem perpetuo observant. Qvod si vero hæc subsidia negligunt, Criticorum nomine non sunt digni.

THES. II.

Vox שועל in Scriptura nihil aliud notat, qvam VULPECULAM. Ergo & Jud. XV. v. 4. vulpes significatum habet.

ANTITH.

Vox שועל citato loco non vulpem notat, sed per-

oportune de ſtraminis qvibusdam manipulis explicari poteſt, ut ſenſus ſit: Und Simſon nahm 300. Strohwiſche. §. 5.

Prob. I.

In Scriptura non ſemper vulpem notat, ſed & animal vulpi ſimillimum, ut Pſ. LXIII. 11. ad qvem locum notat Bochartus, שועל *non vulpes tantum, ſed etiam* Choes, *animal vulpi ſimillimum intelligi, qvo terra S. cum primis abundaverit.* §. 5.

Reſp. Vellem Dn. Autorem hic δεικτικῶς citaſſe Bocharti verba, qva pagina legerentur. Scribit Dn. Bochartus l. III. Hieroz. c. XIII. p. 150. lin. 51. ſeqv. *Vulpem veſci carne cadaverum, docent hæc de Davidis hoſtibus Pſ. LXIII. 11. Portio vulpium erunt.* Ergo hoc loco eodem ſenſu accipit, qvem vox gerit alibi: Qvid autem ſunt *choes? Thoes* deſcribit Autor citatus non *choes* Part. 1. Hieroz. p. 842. Pone animal vulpi ſimillimum in Pſalmo citato denotari, nobis illud non officit. Cepit ergo Simſon 300. animalia vulpi ſimillima, ſi ex hoc Pſalmi loco faciendum judicium eſt de loco præſente.

2. שועל *in loco Pſalmi animal vulpi ſimillimum denotat. Ergo nil qvidqvam contra bonæ interpretationis regulas committit, qvi affirmat loco præſente ſtraminis manipulos denotare.*

Reſp. Imo, qvi ſenſum nullo Scripturæ uſu probatum voci שועל infert, graviſſime peccat contra bonæ interpretationis regulas. Eſt enim boni interpretis, ſenſum vocum in Scriptura legitime qværere, non alienum Scripturæ inferre. Pone שועל loco Pſalmi Choes (ita ſcribit Dn. Autor) intelligi, qvæ ſeqvela eſt; Ergo in C. XV. 4. Jud. de manipulis ſtraminis intelligendum?

Olim pro שועלים *lectum videtur fuiſſe* שְׁעָלִים *qvod manipulos notat. Ex qvo librariorum incuria pro Scheva poſitum primo Kybbutz, deinde Schureck. Cujusmodi* φάλαγγα *ipſe*

ipse Lutherus in sacro Codice agnovit: confer glossam ejus marginalem ad Act. XIII. 20. §. 6.

Resp. 1. Corruptelas Hebræo Textui adscribere Capellistarum, Simonianorum, & aliorum Bibliomastigum est, non bonorum & fidelium interpretum. Qvo enim non erumpet audacia novaturientium Interpretum, si σφάλμαϛα in Scriptura dari supponimus? Nihil manebit intactum a detortorum libidine. 2. B. Lutherus σφάλμα dari loco citato agnoscit, at in nonnullis tantum exemplaribus, non in omnibus. Etliche Texte haben vierhundert/ aber die Historien und Rechnung leidens nicht. Ist des Schreibers Irrthum der 4. vor 3. geschrieben/ welches leicht ist geschehen im Griechschen. Dn. Autor correcturus verba Lutheri addit: *Imo plerique omnes habent* ἔτη ϛετρακόσια. Sed eo ipso non corrigit, sed confirmat Lutheri assertum de particularitate Codicum Græcorum. *Omnes* dicere non sustinuit. Si ergo *plerique omnes*, dantur Codices incorrupti, ex qvibus σφάλμα emendandum. Non ergo statuit B. Lutherus universalem Codicum corruptionem. Cæterum difficultatem hujus loci ita expedit Lichtfotus. Judicum annos ponit 339. His annumerat annos Tyrannorum, qvi Israelem opprimebant 111. Inde 450. Si ergo Dn. Autor cum Luthero particularitatem Codicum corruptorum statuit, ex qvonam codice integro nobis restituit vocem שְׁעָלִים pro qva שועלים jam legi perperam affirmat?

Violentius argumentum est, qvod a Codicum corruptione sumitur. Maneat forma שועל, *sed in sensu* manipuli. *Hoc sensu enim multo propius accedit ad radicem, qvam si* vulpem *notat. Radix est* שעל: *Inde proximum derivatum est* שעל manipulus, *ut habent omnes Lexicographi. Ergo ea significatio radici erit conformis qvammaxime, qva cum primo derivativo qvam amicissime conspirat. Non ergo mutamus veram significationem* ϛ שועל *sed amissam restituimus.* §. 6.

Resp. Vellem hic clarius loqveretur Dn. Autor. Qvæstio est, an

שועל

שועל non tantum significet *vulpem*, sed & *manipulum* Ait Dn. Autor, magis propriam ipsi esse significationem *manipuli*, qvam *vulpis*. Probat: qvo sensu propius accedit ad radicem, is ipsi magis est proprius. Atqvi in sensu manipuli. Ergo. Minor probatur, qvia proximum radicis שעל derivatum est שעל *manipulus*. Qvod si hæc est Dn. Autoris mens, qvis unqvam vidit argumentationem iniqvius comparatam? Primo falsissimum est, qvod שעל in plurali שעלים notat *manipulos*. Omnes Lexicographi reclamant, ad qvos provoco. Et si omnes hoc assererent, non dubitarem ipsis in os contradicere, qvia ea significatio nec ex Scriptura probari potest, nec ad circumstantias hujus loci qvadrat. Qvid autem sunt Lexica si non sunt rivus Hebræi Codicis? Impostura sunt meræ. Tria tantum sunt loca in qvibus שעל occurrit, qvam male ad illa qvadret sensus manipuli, primo patet intuitu. Es. XL. 12. *Qvis mensurat* בשעלו עפר *pugillo suo pulverem*. Hic certe manipuli sensus non habet locum. 1. Reg. XX. 10. *Non sufficit pulvis Samariæ* לשעלים *pugillis exercitus mei*. Pugillis, non manipulis capitur pulvis. Ezech. XIII, 19. *Profanatis me apud populum meum* בשעלי *pro pugillis hordei ἕνεκεν δραχὸς κριθῶν*. Ita שעל in singulari suffixo, plurali & absoluto & constructo occurrit in sensu *pugilli*. Nulla est alia vocis significatio in Codice Biblico. Unde ergo peregrinum illum & in nulla Scripturæ parte auditum *manipuli* sensum accepit Dn. Autor? Si in Scriptura non est, præter Scripturam excogitatus est: Qvo consilio? ut detorqveretur verus Scripturæ sensus. Pessimo vero conatu. Qvam lubricum ergo fundamentum est, qvod Dn. Autor suo asserto substernit: שעל *manipulum* notat: Ergo radix שעל notat, *manipulare*, imo & שועל *manipulum* designat, qvia eo sensu qvamproxime accedit ad significatum radicis!

5. Nil obstat, qvod vox שועל *in sensu manipuli alibi non occurrat; sufficit, si hoc loco eo sensu legitur: Est inter voces ἅπαξ λεγομένας. §. 7.*

Resp. Nondum probasti sensum *manipuli* voci inesse, neqve unqvam probabis. Nam in Scriptura Nihil invenis pro sensu hoc præ-

præsidii. Si autem extra Scripturam, præter suffragia omnium Philologorum sensum manipuli ipsi ponis, fingis aliqvid, nihil probas.

2. Qvid sunt voces ἅπαξ λεγόμενοι? Qvæ semel tantum reperiuntur in toto Codice. Qvo ore dici potest, in earum numerum referri debere vocem שועל, qvæ septies legitur?

6. Multa vocabula Hebræa sunt πολύσημα: Ergo & שועל facile admittit significatum manipuli. §. 8.

R. Qvædam vocabula Hebræa sunt πολύσημα. שועל est vocabulum Hebræum: Ergo est πολύσημον; Ergo שועל notat manipulum. O fallaciam nimis evidentem! Qvid juvat tot sophismata congerere? Probetur unico tantum Scripturæ testimonio vocem שועל *manipulum* notare, res erit confecta.

7. Probo autoritate Critici alicujus præstantissimi in Academia - - qvi mihi de hoc loco cum eo differenti ultro largitus est, vocem שועל vi suæ originis nihil aliud significare, qvam avenæ manipulum, ein Bund Haberstroh. § 8.

R. Autoritate humana hic non pugnandum, sed divina. Præstantissimus ille Criticus omnem suam fidem perdit & præstantiam, si sibi credi postulat præter & contra Scripturæ usum aliqvid de significatu Hebræarum vocum statuenti. Si hic Criticus vi radicis compulsus fuit largiri Cl. Dn. Autori, vocem notare ein Bund Haberstroh, qvare non adducitur radix in eo sensu? Species ad minimum aliqva inventa fuisset novitati, si vel ex Codice Hebræo, vel saltem ex Alcorano, aut Lexico Arabico probatum fuisset, שעל notare *manipulos colligavit*, aut aliud qvid, qvod vel de *manipuli* vel de *avenæ* natura participaret. Qvanqvam etiamsi daretur radix שעל in tali sensu, tamen inde concludi minime posset, שועל notare hic *manipulum avenæ*, nisi illum sensum & usus & textus circumstantiæ confirmarent. Qvam longe enim sæpius derivata discedant a sensu suæ originis nobis noto, innumera probant exempla. Sic אלם notat *manipulos colligavit*. Manifesta est & significatio ea Gen. XXXVII. 7. Hinc אלמה *manipulus*. Hoc derivatum accedit proxime ad radicem. Discedunt longis-

 sime

sime אלם *mutus*, אלמנה *vidua*, אלם *porticus*, אילם *vestibulum* אלמוני *qvivis* אולם *profecto*. *Finge* שעל notare idem qvod אלם *manipulavit*. An inde inferri potest שועל notare *manipulum*? Imo exemplo derivati אולם *profecto* manifestum est, שועל suo sensu qvam longissime a radicis dato significatu discedere posse.

8. Res omnis erit expedita, si concesseris puncta consonis non esse σύγχρονα. Ita enim antiqvitus scriptum שועלים *æqve facile per* schoalim *ac* schualim *legi potuit. Vel primo* שעלים *scriptum fuit simpliciter, deinceps* ו *eo tempore qvo* אמות הקריאת *a Judæis repertæ sunt, insertum.* §. 9.

Resp. His & sexcentis ejusmodi argumentis nihil qvidqvam effecerit Autor Cl. qvamdiu non probaverit vocem שועל vel שעל notare *manipulum straminis*. Sunt meræ petitiones principii. Ut clarius pateat qvam stramineum hoc sit argumentum, colligemus terminos Cl. Antoris: Qvæ vox schoalim legi potuit, aut cui cum legeretur schualim inseri ו potuit, ea notat hic *manipulos straminis*. Atqvi vox *schualim* legi potuit *schoalim*. Ergo denotat manipulos. Major primo supponit punctorum novitatem, qvæ nondum probata est. Deinde posita vocalium novitate infert, legi potuisse *schoalim* pro *schualim*. Tertio supponit שעלים notare *manipulos*, in qvod nulla hactenus verisimilitudine probatum dedit. 4. Infert: Si potuit legi *schoalim*. Ergo etiam lectum fuit, ac proinde sensus *vulpis* hinc excludendus. Æqve male cohæret argumentum ab הקריאה אמות sumtum. Potuit inseri ו Ergo insertum fuit. Qvis non videt imbecillitatem collectionis? Sed ut evidentius adhuc constet, qvod vocis שועלים verus & genuinus sensus sit *vulpes*, circumstantiæ textus porro expendendæ sunt.

THES. III.

Schualim dicuntur captæ a Simsone arte venatoria. Hoc prædicatum non cadit in manipulos

pulos straminis. Ergo VULPES non MANIPULI inuuentur.

ANTITH.

Verbum לכר non semper in Scripturis notat *illaqueare* & *capere*, sed & *occupare, assumere, arripere.* Ergo commode de manipulis straminis dicitur.

Prob. I.

Ex fontibus de voce לכר *iudicandum, non ex versionibus. Juxta Lexicorum & Concordantiarum effatum notat &* assumere, arripere. *Graci transtulerunt* συνίλαβε. *Rabbi quidam Anonymus in versione Germanico-Hebræa* nehmen / benehmen. *§. 9.*

Resp. 1. Recte ad fontium judicium provocat Cl. Autor. Vellem autem ipsum etiam fontes de sensu vocis שועלים consuluisse. Ita nunqvam sibi sumsisset receptam vulpis significationem h. l. convellere. Cæterum, qvod hoc verbum לכר attinet, si fontes consulimus, nullo negotio everti potest data ipsi *assumendi* & *arripiendi* notio. Utinam Cl. Autor adduxisset aliqvod ex fontibus exemplum hujus significatus! Ad Lexica Lectores ablegat; at illa minime agnoscunt sensum *assumendi* aut *arripiendi*; sed *capiendi, illaqueandi, occupandi, ex improviso deprehendendi.* Nec concordantiæ alium admittunt sensum מה שפרושו האחז כל לכר לוהתפש בזולת *Lachad ubivis in sacris notat occupationem & deprehensionem.* Exempla probant, usurpari vocem de captura seu occupatione urbium, terrarumqve, qvo sensu freqventissime occurrit in Josuæ libro: de captura, illaqueatione & deprehensione hominum Es. XXIV. 18. Joh. XI. 12 Jer. V. 26. Prov. V. 22. Ps. IX. 16 Prov. VI. 2. Es. VIII. 15. de occupatione regni. I. Sam. XIV. 47. de captura ferarum Amos III. 4. Qvid ergo hic fontes nobis objicit Cl. Autor, qvos sibi videt qvam infestissi-

 mos?

mos? 2. LXX. qvam optime expresserunt vocem Hebræam per συλλαμβάνειν. Hoc enim notat *comprehendere*. Comprehendi autem ferarum est, non manipulorum. Isocr. συλλαβὼν ἀνθρώπους ἀπέκτεινε, *captos illos interemit*. Et qvoties Græci vocem hanc adhibent, semper de hominibus, urbibus, feris usurpant, non de stramineo qvodam instrumento aut ejusmodi re qvapiam. 3. Verba Jud. VII. 24 לכדו להם את המים *præoccupate ipsis aqvas* in versione Germanico - Hebræa translata sunt, benehmet denselben die Wasser. Si hæc seqvenda versio וילכד in loco præsenti reddendum foret, und er benahm die Stroh-Wische. Qvem insulse! Ex solis fontibus probare susceperat sensum vocis לכד cum autem eos sibi videt adversari, adversiones confugit, sed nec ibi præsidium invenit.

THES. IV.

Binæ schualim dicuntur a Simsone caudis colligatæ. Ergo vulpes intelligendæ, qvæ caudas habent, non manipuli.

ANTITH.

זנב hic non caudam, sed extremitatem notat h. s. Simson gieng hin und nahm 300. Stroh-Wische/ und kehret ein Ende gegen das andere/ und leget einen Brand zwischen zwey Enden. §. 10.

Prob. 1.

Sensus extremitatis *voci* זנב *in omnibus S. S. locis tam est proprius, ut dubitem, an unicus possit in medium produci, ubi caudam proprie & sine metaphora denotet. Sic sumitur Deut. XXVIII. 13. Sic* זנב *Jos. X. 19. Deut. XXV. 18. notat* extremis dare perniciem. *Ut* ראש *formaliter notat* summitatem, *ita* זנב extremitatem. *Et hoc ipso* זנב *ab* אליה *differt, qvod illud extremitatem qvamcunqve, hoc vero caudam proprie, sic dictam significat.*

Resp.

Resp. Cum probari non possit שועלים denotare *manipulos*, nihil his ambagibus erat opus. Falsum est זנב proprie notare *extremitatem*. Sumitur hoc, non probatur. *Caput esse, caudam esse*, proverbialiter dicitur. Deut. XXV. 13. XXVIII. 44. Es. IX. 13. XIX. 15. Est autem proprium Proverbiorum tropis fulgere. Si זנב proprie notat *extremitatem*, ראש proprie notabit *summitatem*. Qvid dictu hoc audacius? Sexcenta fere sunt loca in qvibus ראש *caput* notat, qva fronte statui potest metaphora in locis illis omnibus. Si non tantum usus, sed & ortus in explorando vocis sensu consulendus est, an etiam radix *extremitatis* notionem confirmat? Periit radix in Hebræo, exstat adhuc in Arabismo. At ibi *pingvis fuit* notat, non *extremus fuit*. Et certo optime a pingvedine denominatur cauda, siqvidem certum, qvod circa caudam carnes sint pingviores & delicatiores. Accedit, qvod cum זנב Behemot tribuitur Job. XL. 12. non extremitatem, sed caudam significet sine omni tropo. Deniqve tam זנב, qvam אליה *caudam* notat. Utrumqve etiam caudam a pingvedine denominat, at differentia est ratione gradus. Illud caudam vulgari pingvedine præditam notat; hoc autem caudam valde adiposam, qvalis est arietum & ovium in Oriente ex אלי *magnam amplam & valde adiposam caudam habuit*. In Oriente enim oves tam obesas caudas habent, ut minimæ decem vel duodecim libras, maximæ interdum ultra qvadraginta pendant. Vid. Job. Lud. in Hist. Æthiop. L. I. c. 10. Boch. Hieroz. L. II. p. 494. Golius in rad. אלי.

THES. V.

Cum ergo & exemplorum inductio & textus circumstantiæ sensum vulpis in voce שועל *confirment, temerarium est, ea damnata, ipsi velle indere manipuli notionem.*

ANTITH.

Tantum abest, ut interpretatio nostra sit ἄκυρος, ut potius dicendum sit, universa Ecclesiæ Judaicæ membra eandem olim sua autoritate comprobasse & suffulsisse. §. 11.

Prob. 1.

Tam ponderosa sunt argumenta, qvæ attulimus, §. 1. qvibus addimus 1. emphasin vocis שלח *cui* projiciendi significatio, *in Piel tam est usitata & freqvens, ut ex hac sola interpretes potuissent conjicere, hunc textum de qvodam alio, qvam de vulpeculis explicandum esse.*

Resp. Nulla hactenus vidimus afferri argumenta pro manipuli sensu; Neqve enim ex scriptura aut aliis lingvis id fuit probatum. Conjecturæ qvædam allatæ sunt, sed inanes plane & omnis ponderis expertes, compactæ ad decipiendos incautos. Qvod verbum וישלח attinet, inest illi sensus *dimittendi, amandandi, ablegandi, deducendi, expellendi.* Interdum & *injiciendi*, ut Ps. LXXIV. 7. *injecerunt ignem in sanctuarium.* Ille freqventior multo est hoc. Ponamus tamen æqve de vivis ac anima carentibus adhiberi, an satis pie sanus interpres hic potuit deserere *immittendi* sensum, qvem vox שועל & prædicatum לכד *capere* jure qvodam poscebat? Annon summa foret temeritas, si qvis hic sensum *projiciendi* vellet amplecti, & ex eo determinare sensum vocis שועל & vocis לכד cum nulla esset necessitatis species? nedum, qvod ea sola interpres moveri potuisset ad cogitandum de alio subjecto, qvod perqvam temere asserit Dn. Autor.

2 *Addo consensum Viri illustris in Italia M---- & Excellentissimi D.---- in Germania, ac plures fortasse nobis adjicient calculum suum, qvos ignoramus.* §. XI.

Resp.

Resp. Autoritates humanæ non præjudicare possunt Scripturæ. Solæ autoritates sine rationum ponderibus prudentem non movent. Qvare non nominat Dn. Autor eos, qvos sibi suffragari jactat? An credit tam bardum & bliteum esse lectorem, ut se solo hoc jactato illustrium Virorum consensu capi patiatur? Fallitur, si hoc existimat. Qvis non potius, qvi talia legit, statim hic de fraude cogitabit, cum nisi qvid monstri aleret Dn. Autor non dubitasset sibi consentientium allegare nomina. Vanum ergo est, qvod putat, plures sibi suum calculum adjecturos.

3. Adimit hæc nostra interpretatio Atheis occasionem historiam de vulpeculis Simsonis subsannandi §. 1.

Resp. In gratiam Atheorum sensum Scripturæ pervertere impium est. Non sunt facienda mala, ut inde eveniant bona Rom. III. 8. Rectius convincentur Athei, si ipsis proponetur, Palæstinam, uti vineis ita & vulpibus abundasse, cum uvis vehementer delectentur vulpes: Incolas Palæstinæ, ut noxia animalia abigerent, vulpibus capiendis haut levem operam dedisse: Sæpius plures simul fuisse captas, cum vulpium qvoddam genus in Palæstina fuerit, Thoes dictum, qvæ gregatim prædari consvetæ. Simsonem Judicem fuisse, pluribusqve imperasse, adeoqve facillimum ipsi fuisse ducentos capere vulpeculas, si tantum qvinqvaginta hominibus ex suis eam operam demandasset: Neqve uno die istas vulpes fuisse captas, sed integro mense; vel plus etiam temporis ipsis capiendis fuisse datum. Postremo non sine singulari Dei providentia ac ope totum hoc negotium fuisse confectum. Ut DEUS olim ad Noachi Arcam bestias compulit, ita etiam ad Simsonem vulpes. Conf. Bocharti Hierozoicon L. III. Cap. XIII. p. 854. l. in 60. seqq. His ita ponderatis æqvo Lectori facile apparebit, qvam temerarium Domini Autoris assertum sit, Ecclesiam Judaicam falsam suam interpretationem olim suo consensu approbasse.

CAP. II.